

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาผลของการมีจดหมายนำและการนัดหมายทางโทรศัพท์ต่อการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 1 มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (ABAC) ปีการศึกษา 2533 จำนวน 320 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้จดหมายนำแจ้งให้ทราบล่วงหน้ากับกลุ่มตัวอย่างครั้งหนึ่ง หลังจากนั้นทำการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มทดลอง ภายหลังการส่งจดหมายนำครบ 1 สัปดาห์แล้ว มีการติดตาม 2 ครั้ง การติดตามแต่ละครั้งใช้เวลา 1 สัปดาห์ รวมระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การส่งจดหมายนำและการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์เป็นเวลาดังกล่าวประมาณ 4 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ประกอบการสัมภาษณ์คือ แบบสัมภาษณ์ 2 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนตัว ความคิดเห็นทั่วไปในด้านการเรียน การคบเพื่อน เพศ และการแต่งงาน แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 ใช้เพื่อศึกษาความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับเทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลทางโทรศัพท์ เหตุผลที่ให้สัมภาษณ์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแปรที่ศึกษา แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณอัตราการใช้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ของกลุ่มทดลองแต่ละกลุ่มเป็นความถี่ร้อยละ สัดส่วนและทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบที (Z-test) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นทั่วไป ที่มีต่อการเก็บรวบรวมข้อมูลทางโทรศัพท์ วิเคราะห์โดยนับจำนวนความถี่ร้อยละ และนำเสนอเป็นความเรียง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปเป็นหัวข้อสำคัญ ๆ ได้ดังนี้

1. อัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ มีจำนวนเพิ่มขึ้นตามระยะการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ กล่าวคือ ระยะก่อนการติดตาม พบว่า อัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์คิดเป็นร้อยละ 71.56 ระยะภายหลังการติดตามครั้งที่ 1 อัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 84.69 และระยะภายหลังการติดตามครั้งที่ 2 อัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์เพิ่มขึ้นอีกรวมเป็นร้อยละ 89.06
2. ผลของการมีจดหมายนำแจ้งให้ทราบล่วงหน้า หรือ ไม่มีจดหมายนำต่ออัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ พบว่า ในระยะก่อนการติดตาม ระยะภายหลังการติดตามครั้งที่ 1 และระยะภายหลังการติดตามครั้งที่ 2 อัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ของการมีจดหมายนำสูงกว่าการไม่มีจดหมายนำ
3. ผลของการนัดหมายทางโทรศัพท์ หรือ ไม่มีการนัดหมายทางโทรศัพท์ต่ออัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ พบว่า ในระยะก่อนการติดตาม ระยะภายหลังการติดตามครั้งที่ 1 อัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ของการนัดหมายทางโทรศัพท์ไม่แตกต่างกับการไม่ได้นัดหมายทางโทรศัพท์ ส่วนในระยะภายหลังการติดตามครั้งที่ 2 พบว่า อัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ของการนัดหมายทางโทรศัพท์สูงกว่าการไม่ได้นัดหมายทางโทรศัพท์
4. อัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ของการมีจดหมายนำสูงกว่าการนัดหมายทางโทรศัพท์ในระยะก่อนการติดตามครั้งที่ 1 แต่ระยะภายหลังการติดตามครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 พบว่า ไม่แตกต่างกัน
5. อัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ของการมีจดหมายนำและมีการนัดหมายทางโทรศัพท์ ไม่แตกต่างกับอัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ของการมีจดหมายนำใน ระยะหลังการติดตามครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 แต่ระยะก่อนการติดตามพบว่าแตกต่างกัน

6. อัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ของการมีเจตหมายนำและมีการนัดหมายทางโทรศัพท์ที่ไม่แตกต่างกับอัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ที่มีการนัดหมายทางโทรศัพท์ในระยะก่อนการติดตาม และภายหลังจากติดตามครั้งที่ 2 ส่วนในระยะภายหลังจากติดตามครั้งที่ 1 พบว่าอัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ของการมีเจตหมายนำและมีการนัดหมายทางโทรศัพท์สูงกว่าอัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ที่มีการนัดหมายทางโทรศัพท์

7. อัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ของการมีเจตหมายนำ และมีการนัดหมายทางโทรศัพท์ที่ไม่แตกต่างกับการไม่มีเจตหมายนำและไม่มีมีการนัดหมายทางโทรศัพท์ในระยะก่อนการติดตาม แต่ภายหลังจากติดตามครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 พบว่า อัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ของการมีเจตหมายนำและมีการนัดหมายทางโทรศัพท์ สูงกว่า การไม่มีเจตหมายนำและไม่มีมีการนัดหมายทางโทรศัพท์

8. ผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ ความคิดเห็นที่มีต่อการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ เหตุผลที่ให้สัมภาษณ์และความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแปรที่ศึกษาสรุปได้ดังนี้

8.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้สึกที่ได้รับเจตหมายนำและ/หรือที่ถูกสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ พบว่า รู้สึกแปลกใจ ตกใจ และงง เมื่อได้รับเจตหมายนำ ส่วนการถูกสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ส่วนใหญ่จะคิดว่าถูกอ้า

8.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุผลที่ยอมให้สัมภาษณ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างต้องการให้ความร่วมมือและช่วยเหลือผู้วิจัยในการทำวิทยานิพนธ์ และการตอบข้อซักถาม ไม่มีผลเสียหายต่อผู้วิจัย นอกจากนี้ผู้ตอบไว้ว่างใจผู้วิจัยเนื่องจากผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกสัมภาษณ์มาถูกต้อง

8.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ พบว่า การใช้โทรศัพท์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเทคนิควิธีที่สะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลา และค่าใช้จ่าย สามารถโต้ตอบกันได้โดยตรงและทันทีผู้ตอบกล้าตอบโดยไม่ต้องเกรงใจ แต่คุณภาพของข้อมูลที่ได้ไม่น่าเชื่อถือ ข้อมูลมีรายละเอียดน้อยเนื่องจากเวลาจำกัด

8.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบเผชิญหน้า พบว่าเป็นเทคนิคที่ยุ่งยาก ลำบาก เสียเวลา และเสียค่าใช้จ่ายแต่มีข้อดีที่สามารถสังเกตสีหน้าท่าทางกันได้ ผลของข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นวิธีที่น่าเบื่อ ไม่ค่อยชอบเขียน ถ้าสงสัยก็ไม่สามารถถามได้ทำให้ข้อมูลคลาดเคลื่อน และอัตราการให้สัมภาษณ์กลับต่ำด้วย

8.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปรียบเทียบวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ชอบมากที่สุดและวิธีการที่คิดที่สุด พบว่า ส่วนใหญ่ชอบวิธีการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์มากกว่าการเผชิญหน้าหรือ ใช้แบบสอบถาม แต่ถ้าเปรียบเทียบเทคนิควิธีการที่จะให้ ได้ผลของข้อมูลที่ดีที่สุด ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้าเป็นวิธีที่ดีที่สุด

8.6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแปรที่ศึกษา พบว่า กลุ่มที่ไม่ได้รับจดหมายนำคิดว่าการส่งจดหมายนำไม่จำเป็น แต่กลุ่มที่ได้รับจดหมายนำจะมีความเห็นว่าควรส่งจดหมายนำ เพื่อจะได้ทราบล่วงหน้าทำให้ไม่แปลกหรืองง ส่วนการนัดหมายทางโทรศัพท์ควรใช้เฉพาะกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ว่างเท่านั้น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยที่เกี่ยวกับการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์นี้เป็นการศึกษาครั้งแรก ข้อค้นพบที่น่าสนใจมีดังนี้

1. จากการวิจัยพบว่า อัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ มีอัตราเพิ่มขึ้นตามระยะของการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ คือ อัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ในระยะก่อนการติดตามระยะภายหลังจากติดตามครั้งที่ 1 และระยะภายหลังจากติดตามครั้งที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 71.56, 84.69 และ 89.06 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ทำการศึกษาก่อนหน้านี้ Massey et. al., (1981) ศึกษาเรื่องการสุ่มหรือพบว่า ถ้าขยายเวลาเพื่อให้เวลาติดตามหรือชักชวนให้ตอบได้มากขึ้น จะทำให้อัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์สูงขึ้นจากร้อยละ 75 เป็นร้อยละ 81 และ Brehm (1985) ได้ค้นพบเช่นกันว่าถ้าขยายเวลาติดตามจะทำให้อัตราการให้สัมภาษณ์สูงขึ้น

2. สำหรับตัวแปรการมีเจตหมายนำ จากการวิจัยพบว่า อัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ของการมีเจตหมายนำสูงกว่าอัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ของการไม่มีเจตหมายนำในระยะก่อนการติดตาม ระยะภายหลังจากติดตามครั้งที่ 1 และระยะภายหลังจากติดตามครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ข้อ 1 ดังนั้นควรส่งเจตหมายนำรวมทั้งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Robert M. Groves and Lars E. Lyberg (1988 : 207) พบว่า เจตหมายนำจะช่วยกระตุ้นให้กลุ่มตัวอย่างทราบล่วงหน้าเพื่อจะได้ให้ความร่วมมือ ทำให้อัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ Dillman et. al., (1976), Clarke et. al., (1987), Trangott and Lepkowski (1987) นอกจากนี้งานวิจัยของ Don A. Dillman, Jean, Gorton Gallegos and James H. Frey (1976) ซึ่งศึกษาเรื่องการลดอัตราการปฏิเสธในการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์พบว่า เจตหมายนำทำให้อัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์สูงขึ้น

3. สำหรับตัวแปรเกี่ยวกับการนัดหมายทางโทรศัพท์ พบว่า ในระยะก่อนการติดตามและระยะภายหลังจากติดตามครั้งที่ 1 อัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ของการนัดหมายทางโทรศัพท์และไม่ได้นัดหมายทางโทรศัพท์ไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องนัดหมายทางโทรศัพท์สาเหตุที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้อาจมาจาก ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นวัยรุ่นและชอบใช้โทรศัพท์และยินดีเต็มใจที่จะให้สัมภาษณ์ซึ่งจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบว่า การนัดหมายทางโทรศัพท์ควรนัดหมายเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ว่าง เช่น อยู่ในระหว่างการสอบและผู้วิจัยก็จัดบันทึกพบว่าส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างยินยอมให้สัมภาษณ์ทันทีโดยปฏิเสธการขอนัดหมายทางโทรศัพท์ ส่วนภายหลังจากติดตามครั้งที่ 2 พบว่า อัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ของการนัดหมายทางโทรศัพท์สูงกว่าอัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ของการไม่ได้นัดหมายทางโทรศัพท์ ซึ่งสอดคล้องกับ G.Allen Brunner and Stephen J.Carroll, JR. (1967) พบว่า การนัดหมายเวลาทางโทรศัพท์ล่วงหน้าจะช่วยลดอัตราการติดต่อไม่ได้ (Noncontact) และอัตราการปฏิเสธ (Refusal Rate) เพราะผู้ถูกสัมภาษณ์จะได้มีเวลาที่สะดวกในการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ซึ่งส่งผลต่ออัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ที่สูงขึ้น นอกจากนี้ Martin Collins and Wendy Sykes, Paul Wilson and Norah Blackshaw (1988) กล่าวว่า การนัดหมายเวลาล่วงหน้าจะทำให้อัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ที่สูงขึ้น การนัดหมายควรทำการกับกลุ่มตัวอย่างทุกคนและทำให้ลดการโทรศัพท์ซ้ำซึ่งทำให้ลดค่าใช้จ่าย

4. จากผลวิจัยพบว่า อัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ของการมีเจตหมายนำสูงกว่า อัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ของการนัดหมายทางโทรศัพท์ในระยะก่อนการติดตามครั้งที่ 1 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับ Robert. M. Groves (1988) กล่าวว่า เจตหมายนำเป็นการบอกกล่าวผู้ถูกสัมภาษณ์ว่าจะมีการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ และสุชีรา ภักทรายุตวรรัตน์ พบว่าการมีเจตหมายนำเป็นมารยาทที่ดีของสังคมไทย และประกอบกับการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างซึ่งผู้วิจัยพบว่าเจตหมายนำจะทำให้ผู้สัมภาษณ์ไม่แปลกใจ งง และควรส่งเจตหมายนำล่วงหน้ามากกว่าที่จะนัดหมายทางโทรศัพท์และการนัดหมายทางโทรศัพท์ควรใช้เฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ว่างเท่านั้น

ส่วนในระยะภายหลังการติดตามครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 พบว่าอัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ของการมีเจตหมายนำกับการนัดหมายทางโทรศัพท์ไม่แตกต่างกัน อาจมาจากสาเหตุ ผลของการติดตามมากกว่าตัวแปรทั้งสอง

5. จากการวิจัยพบว่า อัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ของการมีเจตหมายนำ และมีการนัดหมายทางโทรศัพท์ ไม่แตกต่างกับอัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ของการมีเจตหมายนำทั้งใน ระยะภายหลังการติดตามครั้งที่ 1 และระยะภายหลังการติดตามครั้งที่ 2 ดังนั้นควรส่งเจตหมายนำอย่างเดี๋ยวก็น่าได้ สาเหตุที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจมาจากลักษณะของกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมาแล้ว นอกจากนี้ Koo et. al., (1981) พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่อยู่ในระดับสูงและกลาง เจตหมายนำจะไม่มีผลต่ออัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์และตัวแปรการนัดหมายทางโทรศัพท์ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าไม่จำเป็นต้องนัดหมายเวลาเพราะส่งเจตหมายนำแล้ว

6. จากการวิจัยพบว่า อัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ของการมีเจตหมายนำและมีการนัดหมายทางโทรศัพท์ไม่แตกต่างกับอัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ที่มีการนัดหมายทางโทรศัพท์ในระยะก่อนการติดตาม และระยะภายหลังการติดตามครั้งที่ 2 ดังนั้นควรนัดหมายทางโทรศัพท์เท่านั้นก็ได้ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน แต่ในระยะภายหลังการติดตามครั้งที่ 1 พบว่าสูงกว่าซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เนื่องจากความร่วมมือในการตอบของกลุ่มตัวอย่างในระยะก่อนการติดตามสูงอยู่แล้วจึงทำให้ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

7. อัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ของการมีเจตหมายนำ และมีการนัดหมายทางโทรศัพท์ที่ไม่แตกต่างกับการไม่มีเจตหมายนำและไม่มีมีการนัดหมายทางโทรศัพท์ ในระยะก่อนการติดตามซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานอาจมาจากสาเหตุที่ข้อบ่งชี้ให้ความร่วมมือ ข้อบ่งชี้โทรศัพท์ ไม่เกิดผลเสียหายต่อผู้ตอบ หรืออยากลองให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ แต่ระยะภายหลังการติดตามครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 พบว่า อัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ของการมีเจตหมายนำ และมีการนัดหมายทางโทรศัพท์ที่สูงกว่าการไม่มีเจตหมายนำและไม่มีมีการนัดหมายทางโทรศัพท์ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานเนื่องจากผลของเจตหมายนำการนัดหมายทางโทรศัพท์ที่ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนักวิชาการต่างประเทศหลายท่านดังที่กล่าวมาแล้ว

จากข้อค้นพบที่ได้อ่านข้อค้นพบไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยคาดว่าอาจมาจากสาเหตุดังนี้

1. บุคลิกภาพของคนไทยที่มีความเกรงใจเป็นลักษณะเด่นตามข้อบรรยายของ Blanchard (1958 : 482) และข้อค้นพบของวีรยุทธ วิเชียรโชติ และนวลใหญ่ วิเชียรโชติ (2513 : 72-73) ที่พบว่า คนไทยมีความเกรงใจสูง และข้อบ่งชี้ให้ผู้อื่นไม่กล้าทำให้อับอาย ผิดหวัง
2. กลุ่มตัวอย่างรู้สึกว่าคุณเองได้รับเกียรติ ความเชื่อถือ และไว้วางใจให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ จึงทำให้อยากให้ความร่วมมือและตั้งใจให้สัมภาษณ์รวมทั้งการที่ผู้วิจัยรู้จักกลุ่มตัวอย่างทั้งชื่อและที่อยู่
3. ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นและอยู่ในวัยที่ชอบใช้โทรศัพท์ ว่างสนุกอยากลองวิธีการใหม่ ๆ ชอบแสดงความคิดเห็น และมีเวลาว่าง

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ที่ผู้วิจัยจะส่งเจตหมายนำอย่างเดียวหรือใช้โทรศัพท์นัดหมายเวลาล่วงหน้าก็ได้และการเก็บรวบรวมข้อมูลทางโทรศัพท์เป็นเทคนิควิธีที่ใช้ได้ ได้รับความร่วมมือสูง ทำให้อัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์สูง (ร้อยละ 70-90) ข้อมูลได้รวดเร็ว ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย เหมาะกับเรื่องที่ไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ตอบ ผู้ตอบเมื่อสระในการตอบ การแสดงความคิดเห็น

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ในกรณีที่เก็บข้อมูลจากนักศึกษาวัยรุ่นทางโทรศัพท์ควรมีจดหมายนำแจ้งให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบล่วงหน้าเพื่อไม่ให้เกิดการแปลกใจ ึ่ง สำหรับการนัดหมายเวลาเพื่อขอสัมภาษณ์ ควรใช้เมื่อผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่ว่างหรือปฏิเสธการสัมภาษณ์ในครั้งแรก

2. ในการอ้างอิงถึงผลการวิจัยนี้ ขอให้คำนึงถึงความจำกัดของงานวิจัยนี้ในด้านของลักษณะกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 1 มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (ABAC) ปีการศึกษา 2533 เท่านั้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ทดลองศึกษาตัวแปรทั้งสอง (จดหมายนำ, การนัดหมายทางโทรศัพท์) กับกลุ่มตัวอย่างประชากรอื่น ๆ ที่มีลักษณะแตกต่างกัน เช่น วัย เพศ สถานภาพทางสังคม อาชีพ ศาสนา เป็นต้น เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัย
2. ทดลองศึกษาประเภทของจดหมายนำที่มีผลต่ออัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์
3. ควรศึกษาเปรียบเทียบอัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะแตกต่างกัน เช่น วัย เพศ สถานภาพทางสังคม อาชีพ ศาสนา เป็นต้น
4. ควรศึกษาเปรียบเทียบการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้า หรือ การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์
5. ควรศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพของข้อมูลด้วยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้าหรือการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์
6. ควรศึกษาถึงลักษณะของน้ำเสียงของผู้สัมภาษณ์ เพศ กับอัตราการให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์